

Forslag til kvalitetsstandard for Vejtræer -Højstammede træer til by- og vejformål

Dette forslag til kvalitetsstandard er udarbejdet i regi af PartnerLandskab www.partnerlandskab.dk i projektperioden 2009 - 2010.

De deltagende parter i projektet har været:

- Dansk Planteskoleejerforening
- P. Kortegaards Planteskole
- Praktiserende Landskabsarkitekters Råd
- Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
- Danske Anlægsgartnere

Projektet er udført af Skov & Landskab, KU- LIFE, ved projektleder Seniorrådgiver Palle Kristoffersen og forsker Oliver Bühler.

Der har mellem parterne og Skov & Landskab været afholdt to arbejds møder og der har afslutningsvis været en individuel drøftelse af et udkast til kvalitetsstandard mellem repræsentanter for hver af de deltagende partnere og Skov & Landskab, KU-LIFE. Herefter er der sket den endelige bearbejdning af dette forslag som er godkendt af hele projektgruppen.

Om Kvalitetsstandarden

Kvalitetsstandarden for Vejtræer - Højstammede træer til by- og vejformål, foreligger nu som et teknisk dokument udarbejdet af Skov & Landskab, KU-LIFE i samarbejde med repræsentanter fra sektorens væsentligste interessenter i regi af PartnerLandskab. Dokumentet er herefter stillet til rådighed for foreninger, organisationer og virksomheders frie brug.

Kvalitetsstandarden for Vejtræer, forholder sig til den eksisterende *Plantestandard (DPF 2002)* ved at behandle en produktgruppe specielt produceret til en specifik anvendelse som vejtræ. Anvendelse som vejtræ er her defineret som træer plantet ved trafik anlæg, hvor en fremtidig opstamning til minimum 4,5 m's stammehøjde er en forudsætning for træernes plantning. Denne definition betyder, at det kun er en begrænset del af sortimentet (arter og sorter) som det vil være relevant at producere efter denne standard.

Dette forslag til kvalitetsstandard begrænser sig til den del af størrelsessortimentet, der ligger mellem størrelse 14 og 30 målt som stammeomfang i cm i 1 m's højde. Dette er gjort med udgangspunkt i at størstedelen af de vejtræer, der plantes ligger i dette interval. Principperne vil også kunne være gældende ved større størrelser.

I Plantestandarden omfatter produktgruppe "14. Træer" i alt 6 forskellige undergrupper, herunder "Højstammede træer (SHO)". Produktgruppen "Vejtræer" kan enten indgå som ny produktgruppe eller kan erstatte en del af størrelsessortimentet inden for "Højstammede træer".

Det opfordres til at kvalitetsbeskrivelsen kommer til at indgå i fremtidige normer og standarder. Evt. kan det i en overgangsperiode indtil revision af DPF's Plantestandard indgå som et tilføjelsesblad.

Ved indførelse af den nye standard skal der påregnes en overgangsperiode, på 1-3 år afhængig af størrelse, indtil planteskolernes omlægning af produktionen slår endeligt igennem på specielt de store træstørrelser.

Foruden de ændringer af træerne, der sker med indførelse af denne standard, har der vist sig et formuleret ønske og behov fra rådgivere og kunder om, at der med Vejtræer følger et dokument, der redegør for træets historik, herunder dets genetiske oprindelse, og alle dyrkningsmæssige tiltag, der har været gennemført under produktionen.

Baggrund og anvendelse

Kvalitetsbeskrivelsen definerer hvordan det kvalitetsmæssigt acceptable planteskoletræ er opbygget, herunder delvis hvilke produktionstiltag, der har været undervejs. Beskrivelsen af træerne tager udgangspunkt i at give træerne de bedst mulige vilkår for at kunne udplantes og udvikle sig hensigtsmæssigt på deres endelige voksested.

Udfordringen for at planteskoletræer udvikles hensigtsmæssigt på voksestedet er, at udplantningen resulterer i en reduceret vækst de første år efter plantning. Dette medfører en ændring af vækstrytmen, hvor der typisk de første år er mindre vækst i toppen og mere vækst i bunden af kronen. En ændring, der modarbejder den ønskede form som træer i kategorien af by- og vejtræer typisk skal have med den krævede opstammes til det minimumskrav på 4,5 m som trafikken stiller.

Opbygning

Kvalitetsbeskrivelsen opdeler og beskriver træet i fire ligeværdige emner:

1. Størrelsesangivelser
2. Stamme og top
3. Krone
4. Rødder

For det første punkt er beskrevet en specifikation og for hvert af de øvrige tre punkter er der formuleret en beskrivelse af den ønskede tilstand.

Ved partier forstås her en samling af salgbare træer.

Hvert af de tre sidste emner skal hver især være opfyldt for det kvalitetsmæssigt acceptable træ og kan kontrolleres særskilt.

Efter hver af disse beskrivelser er givet nogle kommentarer i kursiv, der ikke skal med i den endelige kvalitetsbeskrivelse.

1. Størrelsesangivelser

Størrelsesoversigt Vejtræer - Højstammede træer til by- og vejformål

Stammestørrelse		Roddiameter		Klumpfacon	Stammehøjde	Totalhøjde	Kronebredde
Omfang	Diameter	Barrodet	Klump	Typiske	Forberedt til opstamning	Vejledende	Vejledende
(1 m højde i cm)	(1 m højde i cm)	(minimum i cm)	(fast mål i cm)		(højde i cm)	(højde i cm)	(bredde i cm)
14 til 16	4,5 til 5,1	60	45	kugle/rund	200	400	125
16 til 18	5,1 til 5,7	70	50	kugle/rund	225	425	150
18 til 20	5,7 til 6,4	80	60	kugle/rund	250	450	175
20 til 25	6,4 til 8,0	100	70	kugle/halvrund	275	500	200
25 til 30	8,0 til 9,5	120	80	halvrund/flad	300	550	225

Stammestørrelse:

Højstammede træer størrelsesangives efter deres stammeomkreds målt i cm 1 m over terræn målt i planteskolen.

Stammehøjde:

Højstammede træer er opstammet eller kan opstammes til de i tabellen anførte højder. Under den angivne stammehøjde kan der være kronegrene forberedt til opstamning ved at have tykkelser under 1/3 stammediameter.

Totalhøjde:

Højstammede træer har en vejledende minimumshøjde svarende til deres stammeomfang som anført i tabellen. Angivelserne dækker det arts- og sortsmæssige sortiment for vejtræer. Kan som vejledning suppleres for den enkelte art og sort. Højde måles til knoppen på topskuddet.

Kronebredde:

Højstammede træer har en vejledende minimumskronebredde svarende til deres stammeomfang og højde som anført i tabellen. Angivelserne dækker det arts- og sortsmæssige sortiment for vejtræer. Kan som vejledning suppleres for den enkelte art og sort. Bredde måles fra knop til knop.

Størrelse inden for partier:

Ved partier bestående af flere træer i samme størrelseskategori fordeler træerne sig jævnt inden for størrelsesintervallet og er ensartede i højde og kronebredde.

Kommentarer til Størrelsesangivelser:

Det optimale træ har et passende forhold mellem højde og bredde samtidig med at det opfylder kvalitetsbeskrivelserne under pkt. 2-4. Træer, der er høje og smalle i forhold til stammestørrelse har typisk stået tæt i produktionen og kan efter udplantning have svært ved at balancere kronen og vil kræve opbinding. Træer, der er lave og brede har typisk stået på stor afstand i produktionen og kan have udviklet kraftige grene i den nederste del af kronen. Modsat er det ikke acceptabelt at plante tæt, så træerne bortskygger de nederste kronegrene eller disse bliver lange og tynde.

Højde- og breddespecifikationer anvendes til at kommunikere med rådgivere og kunder og kan anvendes til at sikre kombinationen af partier.

Stammehøjden er ikke et fast mål men en minimumshøjde hvortil træet er forberedt til opstamning. Dette princip gør op med den tidligere fast definerede kronebund, der har været en hæmsko for træernes fortsatte udvikling og forvaltning.

2. Stamme og top

Stammerethed:

Stammen er den del af akslen, som er to vækstsæsoner eller ældre. Stammen udgør sammen med toppen en gennemgående akse hele vejen op gennem træet.

Stammen er ret i hele sin højde. Stammen afviger maksimalt +/- 3 cm fra centerlinien målt fra bund til top. Gælder også ved basis af podede træer og ved reguleringer foretaget ved opbinding af nyt topskud.

Topskud:

Topskuddet er den del af akslen som er yngre end to vækstsæsoner. Der er ét tydeligt markeret topskud, der i højde og struktur afviger fra øvrige kronegrene. Beskæring for at regulere højden er foretaget på ét-årige skud.

Stammeafsmalning:

Stammen har jævn afsmalning fra bund til top, der betyder en stigende stivhed ned gennem træet. Træet kan stå selv uden støtte af stammen.

Opstamninger:

Opstamning er foretaget så der ikke er friske afskæringssår på stammen ved levering.

Kommentarer til stamme og top:

Forslaget gør op med at stammerethed kun kræves op til kronebunden idet den faste kronebund er afskaffet. Kravet til stammerethed i den to årige og ældre stamme vurderes at være en nyttig måde at gøre det på set i lyset af produktionsmetoder og hensynet til praksis med fjernelse af stok før levering.

3. Krone

Kronegrene:

Kronen udgøres af kronegrene som er to vækstsæsoner eller ældre og som årligt er reguleret på længde og i struktur. Kronegrene er uden flerårige forgreninger tættere end ½ m på stammen. Korrigerende beskæring er foretaget på 1-2 års grene.

Længde:

Kronegrenes længde er bestemt af deres placering på stammen. Kronegrenes længde aftager op ad stammen.

Tykkelse:

Kronegrenes tykkelse målt uden for grenkraven er under ½ af stammens diameter målt under sidegrenen. Kronegrenes tykkelse aftager op ad stammen.

Antal kronegrene:

Antallet af kronegrene per meter stamme er afpasset efter art og klon og hensynet til fremtidig opstamning og kroneudvikling. Typisk grenantal er fra 6 til 9 grene per meter stamme. Inden for partier må antallet af kronegrene maksimalt variere 50 %.

Fordeling op ad stammen:

Kronegrene er jævnt fordelt op ad stammen. Maksimalt to kronegrene i samme højde.

Fordeling rundt om stammen

Kronegrene er jævnt fordelt rundt om stammen. Der er maksimalt 90° uden kronegrene.

Kommentarer til krone:

Forslaget lægger op til at der foretages en årligt korrigerende beskæring af alle kronegrene for at sikre deres struktur og længde. Dette vurderes at medføre, at alle kvalitetsparametre kan opfyldes og at ensartethed i og mellem partier kan sikres. Foruden de 2 årige kronegrene findes årsskud, som der i forslaget ikke stilles krav til.

4. Rødder

Størrelse:

Røddernes størrelse overholder de mål, der er anført i tabellen.

Rodens struktur:

Den alsidige rod har mindst tre kraftige hovedrødder med højst 150° mellem disse.

Barrodstræer:

Roden er optimeret til plantning ved at have en rig forgrening og mange finrødder. Visse arter leveres ikke barrodede i alle størrelser.

Klumper:

Klumper er faste opgravede jordklumper emballeret i omsætteligt naturjute og trådnet af ubehandlet jern.

Klumpform bestemmes af træstørrelse og klumpstørrelse. Særlige ønsker til størrelse og form skal specificeres og aftales

Omplantning:

Omplantning er foretaget 2-5 vækstsæsoner før levering. Tidsintervallet er tilpasset de enkelte arter og sorter. Korteste interval for kraftigt voksende arter og sorter.

Kommentarer til rødder:

Antallet af omplantninger indgår ikke i dette forslag da det med ændrede produktionsmetoder alligevel ikke er relevant eller kontrollerbart. I stedet er angivet det maksimale interval fra sidste omplantning.